

УДК 376-056.264-053.6:[37.015.31:316.61]
DOI <https://doi.org/10.32782/1992-5786.2024.97.9>

Т. Г. Соловйова

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри соціальної педагогіки та спеціальної освіти
Запорізького національного університету

Я. О. Дядя

здобувач освіти другого (магістерського) рівня
Запорізького національного університету

ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДІ З СИСТЕМНИМ НЕДОРОЗВИНЕННЯМ МОВЛЕННЯ

Стаття присвячена актуальній проблемі формування соціально-комунікативної компетентності молоді з системним недорозвиненням мовлення, що є ключовим чинником для успішної соціалізації, навчальної і професійної адаптації, а також психоемоційного благополуччя. Системне недорозвинення мовлення значно ускладнює психічний та соціальний розвиток, впливає на когнітивну, емоційно-вольову та соціальну сфери, створюючи численні бар'єри у комунікації, адаптації до соціального середовища та побудові міжособистісних стосунків. У статті розглядаються основні труднощі, пов'язані з мовленнєвими обмеженнями, недостатньою когнітивною гнучкістю, проблемами у сприйнятті соціальних сигналів і зниженим рівнем саморегуляції.

Підкреслено, що формування соціально-комунікативної компетентності є багатограним процесом, який потребує комплексного підходу. Визначено основні особливості формування соціально-комунікативної компетентності молоді з системним недорозвиненням мовлення. Зазначено, що у молоді з СНМ, що супроводжується інтелектуальними порушеннями, спостерігається недорозвинення всіх компонентів мовленнєвої системи, що ускладнює формулювання власних думок, розуміння зверненого мовлення та ведення діалогу. Виникають труднощі з опануванням словникового запасу та граматики, що знижує здатність до продуктивної комунікації й негативно впливає на соціальну взаємодію. Молодь з порушеннями інтелектуального розвитку має обмежені когнітивні ресурси для аналізу й осмислення соціальних ситуацій, що ускладнює вибір адекватних комунікативних стратегій, призводить до стереотипності та поверховості у спілкуванні, а також до труднощів у встановленні й підтриманні соціальних контактів. Проблеми в емоційно-вольовій сфері проявляються у зниженому рівні саморегуляції, нестабільності емоцій, труднощах із контролем поведінки та неадекватному сприйнятті соціальних сигналів, що обмежує можливості успішної комунікації, особливо у складних соціальних ситуаціях. Через недостатню когнітивну гнучкість та мовленнєві труднощі не формуються автоматизовані навички спілкування, що обумовлює залежність від зовнішнього контролю та підказок з боку оточення.

Акцентується увага на необхідності створення мотивуючого середовища, яке стимулює бажання до спілкування, знижує тривожність і підвищує впевненість у собі. Визначені особливості формування соціально-комунікативної компетентності молоді з СНМ обумовлюють науково-практичні підходи, спрямовані на підтримку молоді з СНМ у процесі інтеграції у соціум, сприяють їхньому особистісному розвитку та соціалізації.

Ключові слова: *системне недорозвинення мовлення, соціально-комунікативна компетентність, мовленнєві порушення, порушення інтелектуального розвитку, емоційно-вольова сфера, соціальна адаптація, альтернативна комунікація.*

Постановка проблеми. Актуальність теми дослідження зумовлена необхідністю забезпечення ефективної соціалізації та інтеграції молоді з особливими потребами, зокрема молоді з системним недорозвиненням мовлення у сучасне українське суспільство. Соціально-комунікативна компетентність є важливим чинником успішної взаємодії, яка сприяє навчальній і професійній адаптації, емоційному благополуччю та реалізації особистісного потенціалу. Системне недороз-

винення мовлення значно ускладнює ці процеси, оскільки впливає не лише на мовленнєву сферу, а й на когнітивні та емоційно-соціальні аспекти розвитку молодшої людини.

В умовах сучасного світу, де комунікаційні навички стають важливою передумовою для успішної соціалізації та самореалізації людини в суспільстві загалом, формування соціально-комунікативної компетентності набуває особливого значення. Розробка й впровадження ефективних

методик роботи з молоддю із системним недорозвиненням мовлення, є важливим кроком до створення рівних можливостей для їхньої соціальної та професійної інтеграції. Це підкреслює актуальність дослідження й обґрунтовує потребу у пошуку нових підходів у психологічній, логопедичній та соціальній практиці.

Зазначимо, що системне недорозвинення мовлення має суттєвий вплив на процес соціалізації молоді, створюючи бар'єри в комунікації, навчанні, професійній діяльності та міжособистісних стосунках. Подолання цих труднощів потребує комплексного підходу, який включає корекційно-розвивальну роботу, адаптацію соціального середовища та психологічну підтримку, що дозволить молоді з СНМ інтегруватися у суспільство і реалізувати свій потенціал.

Сучасні дослідження свідчать про збільшення чисельності молоді з мовленнєвими порушеннями, що зумовлює необхідність підвищеної уваги до цієї проблеми з боку фахівців у сфері логопедії та спеціальної психології. Недостатній рівень соціально-комунікативної компетентності суттєво обмежує їхні можливості в процесі навчання, побудові міжособистісних стосунків та адаптації до динамічних умов сучасного суспільства. Дослідження проблеми та пошук нових підходів до розвитку цієї компетентності є актуальними не лише для забезпечення гармонійного індивідуального розвитку, але й для створення умов рівного доступу до якісної освіти, працевлаштування та соціальних можливостей для всіх. Це підкреслює значення системного підходу до вирішення зазначених питань.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На думку науковців, у самому загальному вигляді, соціально-комунікативна компетентність є інтегральною характеристикою особистості, яка виконує адаптивну функцію, сприяючи усвідомленню взаємозв'язків між власним «я» та суспільством. Вона допомагає визначити соціальні пріоритети та будувати своє життя відповідно до них. Питаннями формування соціально-комунікативної компетентності займалися відомі науковці у галузях педагогіки, психології, логопедії та ін. У психологічних і педагогічних науках накопичено значний досвід, який визначає напрями теоретичного осмислення проблеми розвитку соціально-комунікативних якостей особистості. Слід зазначити психологічні теорії емоційного та соціального інтелекту Г. Гарднера, Р. Стернберга, Ч. Спірмена; теорії емоцій та почуттів Л. Виготського, Т. Липпса; теорії особистості З. Фрейда, К. Роджерса. Педагогічні розвідки в цьому питанні – теорії педагогічного спілкування; соціалізації особистості (І. Синиця, А. Реан та ін.). І. Бех, В. Галузинський розробляли теорії формування комунікативної культури, тощо.

Сучасні наукові підходи до формування соціально компетентної особистості висвітлені в робо-

тах як українських, так і зарубіжних дослідників, серед яких І. Бех, О. Бондарчук, М. Докторович, І. Зимня, Л. Карамушка, Дж. Равен, Р. Уайт, та інші. Достатньо популярним напрямом досліджень є питання формування соціальної та комунікативної компетентності у майбутніх фахівців різних сфер. Так, Т. Пономаренко, Н Самборська, О. Ковальова, Л. Верченко, А. Квітка, Д. Годлевська та інші вивчали психолого-педагогічні аспекти формування соціально-комунікативної компетентності майбутніх вчителів, соціальних працівників та ін. Проблему формування соціально-комунікативної компетентності у дітей різного віку вивчали О. Прашко, М. Айзенбарт, В. Жук, Ю. Клопотенко, А. Куренкова, Н. Лук'янчук, Н. Климова, В. Киричук та інші. Втім, питання формування соціально-комунікативної компетентності молоді з системним недорозвиненням мовлення у сучасній науковій літературі представлено недостатньо.

Мета статті. Отже, метою даної роботи стало уточнення сутності поняття «соціально-комунікативна компетентність» стосовно визначеної категорії та обґрунтування ключових особливостей щодо формування соціально-комунікативної компетентності молоді з системним недорозвиненням мовлення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для нашого дослідження важливим є визначення сутності поняття «соціально-комунікативна компетентність». Як бачимо, дане поняття утворене з трьох компонентів: «соціальний», «комунікативний» та «компетентність». Згідно зі словником української мови [2], «соціальний» тлумачиться як «пов'язаний із життям і стосунками людей у суспільстві; суспільний; породжений умовами суспільного життя, певного середовища, ладу; існуючий у певному суспільстві; здійснюваний у суспільстві».

Згідно з визначенням Л. Венгера, комунікація (від англійського communicate – повідомляти, передавати) є одним з аспектів людського спілкування, який стосується обміну інформацією, уявленнями, ідеями, цінностями, емоціями, почуттями та настроями. Вона виникає в процесі взаємодії між людьми, але навіть під час індивідуальної діяльності комунікація має місце. По-перше, людина мимоволі взаємодіє з іншими, уявляючи їхню оцінку результатів своєї діяльності. По-друге, відбувається внутрішній діалог із самою собою, у якому вона формулює і осмислює власні уявлення, ідеї, цінності, емоції та почуття, оцінюючи їх самостійно.

У словнику української мови знаходимо терміни «комунікативний» та «комунікація», які пропонується розглядати як синоніми спілкування – «взаємні стосунки, діловий, дружній зв'язок». Компетентність визначається як «властивість за значенням «компетентний». В свою чергу

«компетентний» – це той, хто має достатні знання в якій-небудь галузі; який з чим-небудь добре обізнаний; тямущий; який ґрунтується на знанні; кваліфікований; має певні повноваження; повноправний, повновладний [2].

Аналіз складових базового поняття дослідження дозволив визначити соціально-комунікативну компетентність як інтегральну характеристику особистості, що відображає її здатність ефективно взаємодіяти з іншими людьми в суспільстві, базуючись на знаннях, навичках і вміннях, необхідних для встановлення та підтримання ділових, дружніх чи інших видів соціальних зв'язків. Це поняття поєднує в собі здатність орієнтуватися в соціальних умовах, які формуються взаємодією людей у суспільстві, вміння організувати комунікацію як форму спілкування та кваліфікованість у реалізації цих взаємодій. Соціально-комунікативна компетентність визначає успішність особистості у встановленні зв'язків із соціальним середовищем, адаптацію до суспільних умов і досягнення ефективної взаємодії.

Як зазначають Н. Лук'янчук, Н. Климова та ін. [4], комунікація поділяється на вербальну – усну та письмову і невербальну, яка базується на використанні образів та знаків, таких як жести, міміка й мова тіла. З розвитком інформаційних технологій значущим стає використання візуальних засобів комунікації, зокрема графіки, фотографій, ілюстрацій тощо. Також зростає роль аудіальної комунікації (сприйняття текстів або музики на слух) та тактильної (кінестетичної) форми передачі інформації. Ці різноманітні способи взаємодії впливають на стиль і характер спілкування, особливо активно формуючись у підлітковому віці, а пізніше набуваючи глибшого вираження у юнацькому періоді.

Особливу увагу привертає комунікація осіб із особливими освітніми потребами, зокрема тих, хто має системні порушення мовлення, адже їхні потреби у спілкуванні часто мають специфічний характер. Як зазначає Л. Орбан-Лембрик [3] комунікативна природа особистості пов'язана з її психологічними та соціальними аспектами, а також із балансом між внутрішнім і зовнішнім, об'єктивним і суб'єктивним, індивідуальним і соціальним.

Термін «системний недорозвиток мовлення» був запроваджений Р. Левіною і зазвичай використовується для діагностики мовленнєвих порушень в осіб з розумовою відсталістю. У осіб із органічними ураженнями мозку, що супроводжуються вторинними мовленнєвими порушеннями, логопеди часто застосовують цей діагноз у контексті основного патологічного стану. Для осіб зі збереженим слухом та інтелектом, які мають порушення формування мовлення, зазвичай використовується діагноз «загальне недорозвинення мовлення». Тож, спираючись на визначення

У психолого-педагогічних дослідженнях розвиток соціально-комунікативних навичок у цієї категорії осіб описується через такі поняття, як «соціальна адаптація», «комунікативна компетентність» та «взаємодія». Ці поняття все частіше розглядаються у взаємозв'язку, що акцентує увагу на необхідності системного підходу до розвитку комунікативних навичок в осіб із СНМ. Науковиця Н. Лопатинська [5] описує системне порушення мовлення та зазначає, що воно може виступати як самостійна первинна форма мовленнєвої патології, будучи основним логопедичним діагнозом (загальне недорозвинення мовлення, алалія, афазія, дизартрія, ринолалія), або як супутне порушення, що супроводжує аномальний розвиток (мовленнєві розлади при розумовій відсталості, затримці психічного розвитку тощо).

За твердженням авторки, у традиційній логопедичній науці термін «системні порушення мовлення» зазвичай стосується структурно-семантичних розладів, таких як алалія та афазія. Н. Гаврилова [7] пропонує розширити цю категорію, включивши до неї «складну дислалію», яку вона описує як частковий недорозвиток усіх аспектів мовлення, зумовлений порушенням нейродинаміки певних відділів кори головного мозку внаслідок функціональних або органічних причин. Алалія та складна дислалія належать до складних системних мовленнєвих розладів, ознаки яких можуть бути виявлені вже в ранньому віці. Науковці визначають системні порушення мовлення як розлади, що зачіпають мовну діяльність як цілісну функціональну систему разом із її основними компонентами: фонетичним, лексичним та граматичним. Інші дослідники зазначають, що такі порушення в осіб з нормальним слухом та збереженим інтелектом характеризуються складним дефіцитом мовленнєвої діяльності, що охоплює всі компоненти мовленнєвої системи, включаючи звуковий, складовий, граматичний і семантичний аспекти.

Отже, під системним недорозвиненням мовлення розуміємо порушення мовленнєвої діяльності, яке охоплює всі її компоненти: фонетичний, лексичний, граматичний та семантичний, і проявляється у значному відхиленні від вікових норм формування мовлення. Це порушення часто пов'язане з інтелектуальним розвитком, оскільки в осіб із затримкою або порушеннями інтелектуального розвитку воно може бути наслідком недостатньої когнітивної бази, яка забезпечує засвоєння та використання мовлення. У таких випадках мовленнєві розлади є вторинним проявом більш загальних інтелектуальних порушень, що потребує комплексного підходу до корекційної роботи.

Очевидно, що системне недорозвинення мовлення суттєво впливає на розвиток соціально-комунікативних навичок, які є основою для ефек-

тивної взаємодії та соціалізації. Насамперед, це проявляється у труднощах формування вербальних навичок. Молодь із системним недорозвиненням мовлення має обмежений словниковий запас, що ускладнює передачу думок, почуттів та інформації. Вони відчують труднощі з розумінням і використанням граматичних структур, що призводить до побудови неправильних речень і погіршення мовленнєвої зв'язності. Додатковою перешкодою є проблеми з артикуляцією, які ускладнюють сприйняття мовлення іншими людьми.

Недоліки у формуванні фонетико-фонематичної системи проявляються у порушеннях звуковимови, нечіткості артикуляції та труднощах розрізнення звуків. Це робить спілкування молоді менш зрозумілим для оточення, що знижує їхню впевненість у собі. Такі мовленнєві обмеження також впливають на здатність до аудіювання: молоді люди можуть не повністю розуміти звернене до них мовлення, що ускладнює підтримання діалогу.

Важливою проблемою є нерозвиненість невербальних навичок комунікації. Молодь із системним недорозвиненням мовлення часто не використовує або неправильно інтерпретує жести, міміку та інші невербальні засоби спілкування. Це обмежує їхню здатність до емоційного вираження та розуміння емоцій інших людей, що особливо критично у міжособистісному спілкуванні [8].

Системне недорозвинення мовлення також впливає на здатність до групової комунікації. Молодь із такими особливостями часто відчуває труднощі у колективних дискусіях, де необхідно швидко реагувати, формулювати свої думки та висловлювати їх. Це призводить до зниження участі в соціальних взаємодіях і може викликати почуття ізоляції. Вони також можуть стикатися з нерозумінням або негативним ставленням з боку ровесників, що ускладнює побудову стосунків і поглиблює бар'єри в комунікації.

Усе це вказує на необхідність спеціалізованої корекційно-розвивальної роботи, спрямованої на подолання мовленнєвих бар'єрів та розвиток комунікативних навичок. Комплексний підхід, який включає логопедичну допомогу, психологічну підтримку та навчання соціальних навичок, здатний значно покращити якість комунікації молоді із системним недорозвиненням мовлення, що сприятиме їхній успішній інтеграції у соціальне середовище.

Формування соціально-комунікативної компетентності даної категорії є процесом, який ускладнюється при наявності супутніх порушень інтелекту. СНМ, що виникає на тлі інтелектуальних порушень, вимагає врахування специфіки когнітивного, емоційного та соціального розвитку таких осіб. Розглянемо ключові особливості цього процесу.

У молоді з СНМ, що супроводжується інтелектуальними порушеннями, спостерігається значне недорозвинення всіх компонентів мовленнєвої системи (фонетико-фонематичного, лексичного, граматичного). Це ускладнює формулювання власних думок, розуміння зверненого мовлення та ведення діалогу. Труднощі з опануванням словникового запасу та граматики знижують здатність до продуктивної комунікації, що негативно впливає на соціальну взаємодію.

Крім того, молоді із порушеннями інтелектуального розвитку має обмежені когнітивні ресурси для аналізу та осмислення соціальних ситуацій, що ускладнює вибір адекватних комунікативних стратегій. Це призводить до стереотипності та поверховості у спілкуванні, а також до труднощів у встановленні та підтриманні соціальних контактів.

Наступною особливістю вважаємо проблеми в емоційно-вольовій сфері. Особи з СНМ та порушеннями інтелектуального розвитку часто має знижений рівень саморегуляції, що проявляється в нестабільності емоцій, труднощах з контролем поведінки та неадекватному сприйнятті соціальних сигналів. Це обмежує можливості успішної комунікації, особливо в складних соціальних ситуаціях.

Також, через недостатню когнітивну гнучкість та мовленнєві труднощі у молоді не формуються автоматизовані навички спілкування, які необхідні для ефективної соціальної взаємодії. Молоді люди часто потребують постійного зовнішнього контролю та підказок з боку оточення. Вони мають труднощі у включенні до соціального середовища, адже їхня комунікативна активність значно обмежена. Це ускладнює участь у груповій діяльності, командній взаємодії, побудову стосунків із ровесниками та адаптацію до нових соціальних умов.

О. Боряк [8] та інші науковці наголошують на необхідності комплексного підходу до розвитку соціально-комунікативної компетентності. Для формування такої компетентності молоді з СНМ на тлі інтелектуальних порушень важливо врахувати як мовленнєві, так і когнітивні обмеження. Необхідно застосовувати індивідуальні корекційні програми, які включають розвиток базових мовленнєвих навичок; тренування когнітивних процесів (пам'ять, увага, мислення); формування емоційно-вольової саморегуляції; навчання соціально прийнятних форм поведінки через моделювання та рольові ігри. Крім того, важливим є використання альтернативних та допоміжних засобів комунікації. З огляду на мовленнєві та когнітивні труднощі, доцільно використовувати альтернативні засоби комунікації, такі як піктограми, жести, електронні пристрої для комунікації. Вони допомагають компенсувати недоліки вербального мовлення та сприяють інтеграції молоді у соціум.

Як зазначає І. Марченко [10], ще однією особливістю є знижена мотивація до спілкування. Особи з СНМ часто виявляють пасивність у спілкуванні, що може бути зумовлено страхом невдачі, браком позитивного досвіду взаємодії або недостатньою мотивацією до встановлення соціальних контактів. Це вимагає створення середовища, яке стимулює бажання взаємодіяти. Також відмічаються проблеми з розумінням і невербальних сигналів, труднощі у сприйнятті та інтерпретації невербальної комунікації, проблеми в адаптації до змінних умов спілкування. Через обмежену когнітивну гнучкість вони часто мають проблеми з адаптацією до нових соціальних умов чи несподіваних змін у комунікативній ситуації. Це може спричинити стрес або уникання соціальної взаємодії.

Ще однією важливою особливістю є обмежений доступ до природного соціального досвіду, через ізоляцію або недостатню участь у різноманітних соціальних активностях молодь може мати обмежений доступ до моделей соціальної взаємодії. Це погіршує їхнє розуміння соціальних норм і очікувань.

Висновки і пропозиції. Таким чином, формування соціально-комунікативної компетентності молоді з системним недорозвиненням мовлення є складним і багатогранним процесом, що потребує системного підходу. Основні труднощі зумовлені мовленнєвими, когнітивними та емоційно-вольовими обмеженнями, які впливають на здатність до продуктивної комунікації, розуміння соціальних сигналів та адаптації до різних умов спілкування. Особливу увагу слід приділити розробці індивідуальних корекційних програм, які охоплюють розвиток мовленнєвих і когнітивних навичок, формування емоційної саморегуляції та навчання соціально прийнятних форм поведінки.

Ефективність формування соціально-комунікативної компетентності залежить від комплексної підтримки, яка включає логопедичну, психологічну та соціально-педагогічну роботу. Створення мотивуючого середовища, яке стимулює бажання спілкуватися, подолання мовленнєвих бар'єрів і адаптація до соціальних умов сприяють інтеграції цієї категорії молоді у суспільство. Такий підхід не лише покращує якість життя осіб з СНМ, але й забезпечує їхню участь у навчанні, професійній діяльності та міжособистісних стосунках, відкриваючи нові можливості для їхньої самореалізації та соціальної інтеграції.

Перспективним напрямком подальших досліджень у даній проблематиці вважаємо визначення та обґрунтування психолого-педагогічних умов формування соціально-комунікативної компетентності молоді з системним недорозвиненням мовлення на тлі порушень інтелектуального розвитку.

Список використаної літератури:

1. Жук В. Особливості формування соціально-комунікативної компетентності дітей дошкільного віку з порушеннями слуху. *Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови*. 2019. № 1 (15). С. 77-90. URL : <https://spp.org.ua/index.php/journal/article/view/12>
2. Словник української мови : в 11 тт. ; АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І. К. Білодіда. Київ : Наукова думка, 1970-1980. URL : http://ukrlit.org/slovnyk/slovnyk_ukrainskoi_movy_v_11_tomakh
3. Орбан-Лембрик Л. Е., Подгурецькі Ю. Психологічні засади спілкування : монографія. Івано-Франківськ : Видавництво «Нова зоря», 2008. 416 с.
4. Розвиток соціально-комунікативної компетентності обдарованих учнів початкової школи : посібник ; кол. авт. : Н. В. Лук'янчук, Н. А. Климова, О. А. Ковальова, Ю. Ю. Савченко та ін. ; за заг. ред. Н. В. Лук'янчук і Н. А. Климової. Київ : Інститут обдарованої дитини, 2014. 132 с.
5. Лопатинська Н. А. Трансдисциплінарний підхід до вивчення системних порушень мовлення. *Актуальні питання корекційної освіти*. URL : <http://surl.li/grucci>
6. Куренкова А. В. Формування соціально-комунікативної компетентності дошкільників із загальним недорозвиненням мовлення. *Інноваційна педагогіка*. 2022. Вип. 50. С. 114-118.
7. Гаврилова Н. С., Верхогляд Г. В. Порівняльна характеристика особливостей недорозвитку фонематичних процесів у першокласників з порушеннями мовлення та у розумово відсталих дітей. *Актуальні питання корекційної освіти. Педагогічні науки*. 2011. Вип. 2. С. 25-33. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/arpo_2011_2_5
8. Chobanian A., Boriak O., Kolyshkina A. Chebotariova E. Preschoolers with Intellectual Disabilities: Research in Communicative Competence. *Brain-Broad Research In Artificial Intelligence And Neuroscience*. 2022. Vol. 39. P. 347-361. URL : <https://www.webofscience.com/wos/woscc/full-record/WOS:000935025400021>
9. Боряк О. В. До проблеми визначення системного недорозвинення мовлення. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 19 : Корекційна педагогіка та спеціальна психологія*. 2015. № 29. С. 21-27.
10. Марченко І. С. Особливості логопедичної роботи з дітьми з тяжкими порушеннями мовлення. *Логопедія*. 2013. № 3. С. 52-56.

Soloviova T., Diadia Y. Formation of social and communicative competence in youth with developmental language disorder

The article addresses the critical issue of forming social and communicative competence in youth with Developmental Language Disorder (DLD), a key factor for successful socialization, educational and professional adaptation, and emotional well-being. DLD significantly complicates mental and social development, impacting cognitive, emotional, volitional, and social spheres, while creating substantial barriers to communication, social adaptation, and interpersonal relationships.

The study explores the primary challenges faced by youth with DLD, including speech limitations, cognitive inflexibility, difficulties in perceiving social cues, and reduced self-regulation. The authors emphasize that developing social and communicative competence is a multifaceted process requiring an integrated approach. Key features of competence formation in youth with DLD are identified, highlighting that intellectual impairments accompanying DLD lead to underdevelopment across all components of the speech system. This deficiency hinders self-expression, understanding others, and engaging in dialogue. Additionally, challenges in mastering vocabulary and grammar diminish the ability for effective communication and negatively affect social interaction.

Young individuals with intellectual developmental disorders possess limited cognitive resources for analyzing and interpreting social situations. This limitation hampers the selection of appropriate communication strategies, fosters stereotypical and superficial interactions, and complicates the establishment and maintenance of social contacts. Emotional and volitional difficulties manifest as low self-regulation, emotional instability, challenges in behavior control, and inadequate interpretation of social signals, all of which constrain successful communication, particularly in complex social scenarios.

The article underscores the necessity of creating a motivational environment that fosters communication, reduces anxiety, and builds self-confidence. The findings emphasize the importance of scientifically grounded and practical approaches to supporting youth with DLD in their integration into society, promoting personal development, and enabling effective socialization.

Key words: *developmental language disorder, social and communicative competence, speech disorders, intellectual developmental disorders, emotional-volitional sphere, social adaptation, alternative communication.*